

Jerzy Bafia

Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach o przestępstwa prywatnoskargowe

---

Palestra 10/11(107)wkladka, 1-23

1966

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wkładka do n-ru 11
„Palestry“ z 1966 r.

JERZY BAFIA

ORZECZNICTWO
SĄDU NAJWYŻSZEGO
w sprawach
O PRZESTĘPSTWA
PRYWATNOSKARGOWE

WYDAWNICTWO PRAWNICZE

Wkładka do „Palestry” Nr 11 z 1966 r.

Obj. 1,5 ark. druk. Nakład 6 610 egz. Drukarnia Nr 1. Zam. 1348/66.

OD AUTORA

Postępowanie karne w sprawach o przestępstwa ścigane w trybie prywatnoskargowym oraz procesowe powiązania tego postępowania z publicznoskargowym dotyczą — biorąc ilościowo — około jednej trzeciej wszystkich spraw toczących się przed sądami karnymi.

Publikowane w ciągu dwudziestu dwu lat na ten temat orzecznictwo Sądu Najwyższego składa się już na znaczny zbiór. Podjąłem się przejrzania i usystematyzowanego zestawienia tego orzecznictwa, gdyż może to być przydatne w pracy wymiaru sprawiedliwości i tym samym służyć realizacji słusznej idei przyświecającej Redakcji „Palestry”, aby pomagać w różnych formach praktykom.

Zebrane w ramach niniejszej wkładki orzeczenia stanowią w zasadzie całość wypowiedzi Sądu Najwyższego. Napisałem jednak „w zasadzie”. Sformułowanie takie uzasadnione jest dwoma powodami.

Po pierwsze chodzi o to, że należało pominąć niektóre z orzeczeń SN powtarzające się lub dziś aktualne tylko w sensie historycznym. Za przykład niech tu służy następująca teza: „W sprawie o przestępstwo z oskarżenia prywatnego przepis art. 49 k.p.k. nie ma zastosowania” (NP 12/57, s. 146; PiP 12/57, s. 1157). Była to niegdyś teza bardzo istotna. Od czasu jednak ustawy z dnia 2.XII.1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (art. 9) może nawet wprowadzać w błąd.

Drugi powód jest bardziej złożony. Jak wiadomo, postępowanie karne stanowi pewien system. Przeprowadzenie granicy między problematyką należącą do postępowania prywatnoskargowego a inną problematyką nie należy do łatwych. W ramach wkładki znalazły się orzeczenia należące do tematu w sensie ścisłym.

Z tego względu pominięto w zbiorze np. tezę, że „Stosownie do brzmienia art. 50 k.p.k. przestępstwa ścigane na wniosek pokrzywdzonego stają się z chwilą złożenia wniosku przestępstwami ściganymi z urzędu, wobec czego prokurator nie miał obowiązku objęcia oskarżenia w trybie przewidzianym w art. 65 k.p.k.” (PiP 6/60, s. 1075).

Inny znów przykład dotyczy następującego poglądu SN: „Umorzenie prawomocnym wyrokiem postępowania z oskarżenia publicznego w sprawie o przestępstwo z art. 241 wskutek ustalenia, że oskarżony dopuścił się czynu kwalifikującego się jako przestępstwo z art. 237 § 1 k.k., tj. ściganego z os-

karzenia prywatnego, a prokurator nie objął oskarżenia w trybie art. 65 § 1 k.k. — jest sprawą osądzoną w stosunku do późniejszego wniesienia przez prokuratora przeciwko temu samemu oskarżonemu o ten sam czyn oskarżenia o przestępstwo z art. 236 § 1 k.k. na podstawie nowej opinii biegłego, według której czyn oskarżonego wywołał w pokrzywdzonym wstrząs mózgu z następnym rozstrojem zdrowia i naruszeniem funkcji organizmu na okres przekraczający dni 20" (OSN 55/61; NP 11/61, s. 1488).

Podobnych przykładów, a nawet jeszcze bliższego powiązania poszczególnych tez orzecznictwa SN z problematyką postępowania prywatnoskargowego jest oczywiście więcej, ale zamieszczenie ich w zbiorze przekreślałoby wyraźnie granice tematu.

Nie znalazły się w zbiorze także opublikowane pytania prawne, na które Sąd Najwyższy odmówił udzielenia odpowiedzi, gdyż nie mają one sformułowanych tez. Dotyczy to przykładowo postanowień SN opublikowanych w NP 5/62, PiP 4—5/66, s. 853 i w NP 10/66, s. 1327.

Skróty dotyczące źródeł, z których czerpano orzeczenia, odnoszą się do urzędowego zbioru orzeczeń SN (OSN — do roku 1962 i OSNKW — od roku 1963), „Nowe Prawo” (NP) oraz „Państwo i Prawo” (PiP).

JERZY BAFIA

SKOROWIDZ HASEŁ

- I. Pojęcie pokrzywdzonego
- II. Wykonywanie praw pokrzywdzonego
- III. Interwencja MO w sprawach o przestępstwa prywatnoskargowe
- IV. Wszczęcie postępowania
- V. Skarga wzajemna
- VI. Postępowanie pojednawcze
- VII. Odstąpienie oskarżyciela prywatnego od oskarżenia
- VIII. Umorzenie postępowania z powodu braku skargi
- IX. Znikome społeczne niebezpieczeństwo czynu
- X. Przedawnienie ścigania
- XI. Umorzenie postępowania: wyrok czy postanowienie?
- XII. Prawomocność umorzenia postępowania w sądzie rewizyjnym
- XIII. Podstawy podjęcia postępowania umorzonego
- XIV. Opis czynu przestępnego
- XV. Uгода jako tytuł egzekucyjny
- XVI. Ogłoszenie wyroku w czasopismach
- XVII. Wylączenie sędziego
- XVIII. Tryb uproszczony w sprawach o znieśławienie
- XIX. Postępowanie zaoczne
- XX. Postępowanie w sprawach nieletnich
- XXI. Koszty postępowania
- XXII. Koszty postępowania a ustawy amnestyjne
- XXIII. Objęcie oskarżenia przez prokuratora
- XXIV. Ściganie na wniosek władzy przełożonej

Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach o przestępstwa prywatnoskargowe

I. POJĘCIE POKRZYWDZONEGO

Art. 55 k.p.k.

Pokrzywdzonym w rozumieniu art. 55 k.p.k. jest osoba, której dobro prawne zostało przez przestępstwo bezpośrednio naruszone lub zagrożone. Kodeks postępowania karnego wyłącza więc w ten sposób teorię pokrzywdzenia pośredniego, dopuszczając jako jedyny wyjątek od tej reguły sytuację przewidzianą w art. 66 § 2 k.p.k., przy czym przepis ten pośrednio w istocie rzeczy ubiera pokrzywdzenie w szatę pokrzywdzenia bezpośredniego. Tak więc, mówiąc o bezpośredniości naruszenia lub zagrożenia dobra prawnego, ustawodawca pragnął wyeliminować z procesu karnego osoby, w które przestępstwo wprawdzie godzi, ale jedynie w sposób pośredni. W ten sposób został znacznie zwężony krąg osób uprawnionych do składania oskarżenia w trybie prywatnoskargowym i wniosków o ściganie w trybie ścigania nie z urzędu, lecz na wniosek, oraz osób uprawnionych do dochodzenia roszeń majątkowych wynikających z przestępstwa. Z takim pojmowaniem „pokrzywdzonego” nie pozostaje w sprzeczności instytucja tzw. stron zastępczych (art. 59 k.p.k.), stron nowych (art. 62 k.p.k.) lub też mnogości stron (art. 61 k.p.k.).

Postan. z 5.I.1956 r. II KO 102/54, OSN 26/56.

II. WYKONYWANIE PRAW POKRZYWDZONEGO

1. Art. 55 k.p.k. w związku z art. 61 k.p.k.

Umorzenie postępowania w sprawie o przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego na skutek odstąpienia oskarżyciela prywatnego od oskarżenia nie pozbawia innej pokrzywdzonej tym czynem osoby, która nie przyłączyła się do tego postępowania, praw do późniejszego wniesienia i popierania oskarżenia o to samo przestępstwo. Prawomocne umorzenie poprzedniego postępowania nie stwarza w stosunku do tej osoby powagi rzeczy osądzonej.

Postan. z 15.IX.1955 r. II KO 11/55, OSN 45/55.

2. Art. 59 i 62 k.p.k.

Prawa pokrzywdzonego do wnoszenia i popierania oskarżenia prywatnego mogą powstać tylko za jego życia; w razie śmierci, która nastąpiła po powstaniu tych praw, mogą je wykonywać osoby w art. 59 k.p.k. wskazane

(żona, dzieci, wnuki). W wypadku gdy sprawca znieważa pamięć zmarłego w bezpośrednim lub ewentualnym zamiarze znieważenia osoby żyjącej, osoba ta działa wówczas jako pokrzywdzony wykonujący własne prawo, nie zaś istniejące prawo osoby zmarłej.

Wyrok z 9.IV.1948 r. Kr. K 270/47, OSN 75/48.

III. INTERWENCJA MO W SPRAWACH O PRZESTĘPSTWA PRYWATNOSKARGOWE

Art. 229 w związku z art. 232 § 1 k.p.k.

Obywatele w każdej chwili mogą się zwrócić do każdego umundurowanego milicjanta o interwencję w związku z zajściem zawierającym znamiona przestępstwa ściganego zarówno z oskarżenia publicznego, jak i prywatnego. W tym sensie milicjant jest zawsze na służbie, a odmowa interwencji z tej przyczyny, że milicjant nie jest z miejscowego posterunku, byłaby przez obywatela rozumiana jako odmowa naruszająca prawo obywatela do korzystania z pomocy milicji. Ponadto przepis art. 232 § 1 k.p.k. nakazuje MO przyjmowanie skargi i zabezpieczenie dowodów w sprawach prywatnoskargowych.

Z wyroku SN z 23.V.1950 r. K 1948/49, PiP 1/51, s. 167.

IV. WSZCZĘCIE POSTĘPOWANIA

1. Art. 245⁸, 233 § 1, 235 k.p.k. w związku z ustawą z 2.XII.1960 r. (Dz. U. Nr 54, poz. 308)

Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa zgłasza pokrzywdzony prokuratorowi lub Milicji Obywatelskiej w formie pisemnej lub ustnej.

Po otrzymaniu przez prokuratora zawiadomienia o czynie ściganym z oskarżenia publicznego następuje wszczęcie postępowania i przeprowadzenie czynności wskazanych w art. 233 § 1 k.p.k. (art. 245⁸ k.p.k.).

W razie uznania, że czyn ten stanowi przestępstwo z oskarżenia prywatnego, prokurator zgodnie z przepisem art. 3 lit. c) k.p.k. postanowieniem umarza postępowanie z oskarżenia publicznego i po uprawomocnieniu się tego postanowienia przesyła skargę pokrzywdzonego, jeżeli zawarte jest w niej żądanie ukarania sprawcy czynu przestępnego, właściwemu sądowi powiatowemu wraz z aktami postępowania przygotowawczego.

Sąd powiatowy po otrzymaniu takiej skargi i po stwierdzeniu, że prokurator nie wyraził woli objęcia oskarżenia ze względu na interes publiczny (art. 65 § 1 k.p.k.), wszczyna postępowanie sądowe, dokonując w szczególności czynności przewidzianych w art. 435 k.p.k. i w ustawie z dnia 2.XII.1960 r. w sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308).

Uchwała z 29.XI.1962 r. VI KO 64/62, OSNKW 9/1963, poz. 170.

2. Art. 2 § 1, 60 § 1 i 2 oraz art. 435 § 1 k.p.k.

1. W wypadku gdy postępowanie karne, wszczęte z czyjejkolwiek inicjatywy, toczy się początkowo w trybie publicznoskargowym, skutki prawne stwierdzenia, że dany czyn stanowi przestępstwo ścigane z oskarżenia pry-

watnego, następują dla pokrzywdzonego od chwili otrzymania przez niego wiadomości o tym wyniku przeprowadzonego postępowania.

2. Po umorzeniu postępowania przygotowawczego toczącego się z urzędu i po przekazaniu akt sądowi wobec istniejących w czynie znamion przestępstwa ściganego z oskarżenia prywatnego, złożenie zryczałtowanej równowartości kosztów postępowania, choćby nie dokonane osobiście przez pokrzywdzonego, wystarcza do prowadzenia postępowania, jeżeli pokrzywdzony wziął udział w rozprawie głównej i domagał się ukarania sprawcy czynu, którego opis znalazł się przedtem w postanowieniu o przedstawieniu zarzutów w protokole zaznajomienia podejrzanego z materiałem postępowania przygotowawczego lub w akcie oskarżenia sporządzonym przez prowadzącego dochodzenie.

Uchwała z 1.VII.1966 r. VI KZP 2/66, OSNKW 9—10/66, poz. 109; NP 10/66, s. 1324.

V. SKARGA WZAJEMNA

Art. 377 lit. c); art. 37 k.p.k.

1. Rozpoznanie na tej samej rozprawie spraw z wzajemnego oskarżenia prywatnego i wydanie w tych sprawach jednego wyroku stanowi podstawę do uznania wyroku za nieważny w myśl art. 377 lit. c) k.p.k.

2. Branie udziału w prowadzeniu sprawy z oskarżenia wzajemnego przez sędziego, który brał udział również w prowadzeniu pierwszej z tych spraw, nie stanowi samo przez się o powstaniu pomiędzy tym sędzią a jedną ze stron stosunku osobistego w rozumieniu art. 37 k.p.k.

Uchwała z dnia 9.IV.1964 r. VI KO 1/64, NP nr 7—8/64, s. 808.

VI. POSTĘPOWANIE POJEDNAWCZE

1. Art. 1 ustawy z 2.XII.1960 r. (Dz. U. Nr 54, poz. 308).

Wydanie wyroku w sprawie z oskarżenia prywatnego bez uprzedniego przeprowadzenia postępowania pojednawczego jest uchybieniem, które mogło mieć wpływ na treść wyroku, wobec czego wyrok taki podlega z tego powodu uchyleniu, jeżeli rewizja podniosła zarzut wymienionego uchybienia procesowego.

Uchwała z dn. 7.V.1966 r. VI KZP 11/66, OSNKW 4/66; NP 7—8/66, s. 1029—1050.

2. Art. 1 § 1 ustawy z 2.XII.1960 r.

Nie usprawiedliwione niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego na posiedzenie wyznaczone w postępowaniu pojednawczym w myśl art. 1 § 1 ustawy z 2.XII.1960 r. w sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54,

poz. 308) powoduje umorzenie postępowania karnego na podstawie art. 4 § 1 tej ustawy tylko wtedy, gdy pełnomocnik oskarżyciela prywatnego nie wyraził zgody na pojednanie.

Uchwała z 20.XII.1962 r. VI KO 68/62, PiP 12/63, s. 985; NP 12/63, s. 1421.

3. Art. 4 § 1 ustawy z 2.XII.1960 r.

Okazanie przez oskarżyciela prywatnego w toku postępowania pojednawczego dowodu dającego podstawę do usprawiedliwienia niestawienia oskarżyciela na posiedzenie wyznaczone w postępowaniu pojednawczym nie może być traktowane jako zażalenie na zapadłe poprzednio postanowienie o umorzeniu postępowania w trybie art. 4 § 1 ustawy z dnia 2.XII.1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308).

Uchwała z 24.X.1963 r. VI KO 29/63, OSNKW 2/64, poz. 28; NP 2/64, s. 213—214; PiP 11/64, s. 814.

4. Art. 378 § 1 lit. a) k.p.k., 378 § 2 w związku z art. 4 § 1 ustawy z 2.XII.1960 r.

Wyrok zapadły w sprawie prywatnoskargowej, którą sąd I instancji wbrew nakazowi zawartemu w art. 4 § 1 ustawy z dn. 2.XII.1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308) rozpoznał merytorycznie mimo nie usprawiedliwionego niestawienia oskarżyciela prywatnego na posiedzenie pojednawcze, podlega uchyleniu przez sąd rewizyjny w trybie art. 378 § 1 lit. a) k.p.k. z jednoczesnym umorzeniem postępowania w sprawie z mocy art. 378 § 2 k.p.k.

Uchwała z 7.V.1964 r. VI KO 8/64, OSNKW 11/1964, poz. 166; PiP 11/64, s. 821; NP 9/64, s. 924.

5. Art. 4 § 1 ustawy z 2.XII.1960 r. w związku z art. 12 ustawy z 2.XII.1960 r.

Odstąpienie oskarżyciela prywatnego od oskarżenia przed rozpoczęciem postępowania pojednawczego, o którym mowa w art. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308), daje prezesowi sądu podstawę do zarządzenia z urzędu zwrotu oskarżycielowi prywatnemu połowy wniesionej przez niego zryczałtowanej równowartości kosztów postępowania karnego tylko wówczas, gdy odstąpienie to nastąpiło z powodu pojednania się stron.

Uchwała z dnia 13.IV.1961 r. VI KO 19/61, OSN 44/61; NP 7—8/61, s. 1063.

VII. Odstąpienie oskarżyciela prywatnego od oskarżenia

1. Art. 63 i 64 k.p.k.

Umorzenie postępowania na podstawie art. 64 k.p.k. następuje wskutek złożenia przez oskarżyciela prywatnego oświadczenia o odstąpieniu od oskarżenia i wyrażenia zgody przez oskarżonego na to odstąpienie, jeśli te oświadczenia są wyrazem rzeczywistej, wolnej od wad ich woli.

Kwestia, czy oświadczenia te są stanowcze i wolne od wad, podlega ocenie sądu. Prawidłowo złożone oświadczenia są wiążące.

Uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 17.IX.1959 r. IV KO 33/59, NP 5/60, s. 716; PiP 11/60, s. 900.

2. Art. 63 i 64 k.p.k.

1. Odstąpienie oskarżyciela prywatnego od oskarżenia powoduje umorzenie postępowania na podstawie art. 63 k.p.k., a więc bez zgody oskarżonego, tylko wówczas, gdy zostało zgłoszone przed rozpoczęciem, tj. przed wywołaniem rozprawy głównej w pierwszym jej terminie.

2. Natomiast późniejsze odstąpienie oskarżyciela prywatnego od oskarżenia, a więc również takie, które nastąpiło przed wywołaniem sprawy odroczonej (art. 309 § 2 i 310 § 2 k.p.k.), powoduje umorzenie postępowania jedynie wówczas, gdy nastąpiło za zgodą oskarżonego lub na rozprawie zaocznej (art. 64 k.p.k.).

Postanowienie z dnia 16.II.1956 r. II KO 4/50, OSN 43/56.

3. Art. 63 i 64 k.p.k.

W sprawach z oskarżenia prywatnego odstąpienie oskarżyciela prywatnego od oskarżenia powoduje umorzenie postępowania, jeżeli nastąpiło ono przed rozpoczęciem rozprawy lub na rozprawie zaocznej, albo za zgodą oskarżonego, jeżeli odstąpienie od oskarżenia nastąpiło po rozpoczęciu rozprawy (art. 63 i 64 k.p.k.). Art. 288 k.p.k. stwarza domniemanie, że nie usprawiedliwione niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego na rozprawę główną jest odstąpieniem od oskarżenia i nie wymaga zgody oskarżonego na umorzenie postępowania. Należy zatem wnioskować z zestawienia tego przepisu z art. 63 i 64 k.p.k., że art. 288 k.p.k. ma zastosowanie wówczas, gdy oskarżyciel prywatny nie stawiał się przy rozpoczęciu rozprawy głównej. Przemawia za tą tezę także umieszczenie przepisu art. 288 k.p.k. w rozdziale o rozpoczęciu rozprawy głównej. Przepis ten nie może mieć zatem zastosowania wtedy, gdy oskarżyciel prywatny dał wyraz zamiarowi popierania oskarżenia przez stawienie się zarówno na rozprawę główną, jak i na dalszy ciąg rozprawy po zarządzonej pierwszej przerwie.

Wyrok z 22.XII.1955 r. IV K Rw 968/55, NP 11—12/56, s. 175.

4. Art. 63 i 64 k.p.k. w związku z art. 376 k.p.k.

Wniosek oskarżycieli prywatnych o umorzenie postępowania rewizyjnego zawarty w ich piśmie cofającym rewizję, na co oskarżona wyraziła zgodę, nie może być równoznaczny z odstąpieniem oskarżycieli prywatnych od oskarżenia, skoro wniosek ten dotyczył tylko umorzenia postępowania rewizyjnego, a nie całości postępowania w sprawie.

Cofnięcie rewizji przez oskarżycieli prywatnych z wnioskiem o umorzenie postępowania rewizyjnego daje jedynie podstawę do pozostawienia tej rewizji bez rozpoznania (art. 376 k.p.k.).

Wyrok z dnia 5.XI.1959 r. V K 1022/59, OSN 60/61.

5. Art. 2, 64 i 65 k.p.k.

Nie stanowi istotnej przeszkody do wydania wyroku skazującego przez sąd powiatowy w sprawie z oskarżenia publicznego, jeżeli po wydaniu wyroku przez sąd I instancji w sprawie z oskarżenia prywatnego o ten sam czyn, strony pojednały się i sąd powiatowy postępowanie umorzył.

Uchwała z dnia 22.VI.1961 r. VI KO 30/61, NP 9/61, s. 1200.

VIII. UMORZENIE POSTĘPOWANIA Z POWODU BRAKU SKARGI

Art. 3 k.p.k. w związku z art. 2 k.p.k.

Umorzenie postępowania z powodu braku wniosku lub braku skargi uprawnionego oskarżyciela jest stwierdzeniem, że istnieje przeszkoda procesowa uniemożliwiająca toczenie się procesu i powodująca, że proces w danych warunkach z danym oskarżycielem jest niedopuszczalny. W razie złożenia skargi przez uprawnionego oskarżyciela nowy proces może się toczyć i wówczas w nowym procesie nie można skutecznie zgłaszać zarzutu *rei iudicatae*, gdyż w poprzednim postępowaniu sąd orzekł tylko o niedopuszczalności procesu z danym oskarżycielem i na podstawie poprzedniej skargi. Ma to zastosowanie zwłaszcza wtedy, gdy sąd umorzył postępowanie wszczęte wskutek skargi oskarżyciela prywatnego uznając, że dane przestępstwo może być ścigane z oskarżenia publicznego. Wówczas ze zmianą kwalifikacji wiąże się zmiana trybu ścigania i oskarżyciel publiczny może wnieść akt oskarżenia.

Postan. z 31.III.1955 r. III KO 80/54, OSN 46/55.

IX. ZNIKOME SPOŁECZNE NIEBEZPIECZEŃSTWO CZYNU

1. Art. 9 § 1 ustawy z 2.XII.1960 r.

Stosowanie art. 9 § 1 ustawy z dnia 2.XII.1960 r. (Dz. U. Nr 54, poz. 308) bez przeprowadzenia postępowania dowodowego powinno być praktykowane z odpowiednią ostrożnością i jedynie wówczas, gdy sama treść aktu oskarżenia wskazuje, że zarzuty są białe, a skarga ma charakter pieniacki. Okoliczność, że oskarżycielka nie cofnęła skargi, mimo że oskarżeni wyrazili chęć pogodzenia się, nie ma sama przez się znaczenia przy ocenie stopnia szkodliwości społecznej zarzucanego przestępstwa.

Wyrok z 14.VI.1962 r. V K 175/62, OSNKW 6/63, poz. 115.

2. Art. 9 § 1 ustawy z 2.XII.1960 r. w związku z art. 285 i 382 k.p.k.

1. Po rozpoczęciu rozprawy (art. 285 i 382 k.p.k.) sąd rewizyjny może umorzyć postępowanie na podstawie art. 9 ustawy z dnia 2 grudnia 1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308) jedynie po przeprowadzeniu rozprawy do końca. Orzeczenie o umorzeniu powinno mieć wtedy postać wyroku.

2. Przy stosowaniu tego przepisu sąd bierze pod uwagę pobudki, sposób, czas i miejsce działania sprawcy, osobowość sprawcy i pokrzywdzonego i ich wzajemny stosunek do siebie, stopień pokrzywdzenia i stopień zawińnięcia sprawcy, a także charakter czynu i jego postać zjawiskową. Okoliczności te sąd powinien rozważyć w ich wzajemnym powiązaniu i na ich podstawie ustalić, czy w konkretnym wypadku czyn sprawcy jest znikomo niebezpieczny społecznie.

Uchwała z dnia 13.IV.1961 r. VI KO 6/61, OSN 43/61; NP 7—8/61, s. 1059.

X. PRZEDAWNIEŃ ŚCIGANIA

1. Art. 13 ustawy z 2.XII.1960 r.

Przepis art. 13 ustawy z dnia 2.XII.1960 r. o sprawach z prywatnego oskarżenia (Dz. U. Nr 54, poz. 308) wyraźnie mówi o sprawach ściganych wyłącznie z oskarżenia prywatnego. Na równi z tymi sprawami potraktowane zostały w przepisie art. 13 cyt. wyżej ustawy z dnia 2.XII.1960 r. jedynie te sprawy, w których prokurator objął oskarżenie w trybie art. 65 k.p.k. W tych ostatnich stosownie do przepisu art. 65 § 4 k.p.k. — jakkolwiek po objęciu oskarżenia przez prokuratora postępowanie toczy się z urzędu — dopuszczalne jest odstąpienie od oskarżenia przez prokuratora i wówczas wchodzi z powrotem w swe prawa oskarżyciel prywatny. Ten specyficzny tryb postępowania nie odnosi się jednak do spraw ściganych „na wnioszek”, o których mowa w przepisie art. 50 k.p.k., i dlatego nie został on powołany w treści art. 13 ustawy z dnia 2.XII.1960 r.

Zgodnie z judykaturą Sądu Najwyższego (zob. uchwałę SN w sprawie VI KO 2/61) powołany wyżej przepis art. 13 ustawy z dn. 2.XII.1960 r. nie ma zastosowania w sprawach, w których postępowanie w trybie prywatnoskargowym wszczęte zostało przed wejściem w życie ustawy, tj. przed dniem 8.XII.1960 r. (art. 15 cyt. ustawy).

Wyrok z 22.III.1962 r. V K 797/61, OSN 2/63, poz. 41.

2. Art. 13 ustawy z 2.XII.1960 r.

Do zachowania terminu sześciomiesięcznego określonego w art. 13 ustawy z dnia 2.XII.1960 r. w sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308) wystarczy, żeby prokurator w tym terminie wszczął postępowanie karne ze względu na interes publiczny.

Uchwała składu siedmiu sędziów z 20.VIII.1965 r. VI KO 53/64, OSNKW 12/65 r., poz. 144; PiP 2/66, s. 845.

3. Art. 13 ustawy z 2.XII.1960 r. w związku z art. 65 k.p.k.

Termin prekluzyjny przewidziany w art. 13 ustawy z 2.XII.1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308) nie dotyczy wypadku objęcia przez prokuratora — w myśl art. 65 § 1 k.p.k. — oskarżenia o czyn poprzednio zakwalifikowany przez niego jako przestępstwo ścigane z oskar-

żenia publicznego, jeżeli prokurator wszczął postępowanie o tak zakwalifikowany czyn w terminie 6-miesięcznym, przewidzianym w powołanym wyżej przepisie art. 13.

Uchwała składu siedmiu sędziów z 22.II.1962 r. VI KO 70/61, OSN V/62, poz. 71; NP 7—8/62, s. 1094.

4. Art. 13 ustawy z 2.XII.1960 r.

W wypadku gdy o dany czyn postępowanie karne toczy się początkowo w trybie publicznoskargowym, termin określony w art. 13 ustawy z dn. 2.XII.1960 r. (Dz. U. Nr 54, poz. 308) biegnie dla pokrzywdzonego od chwili otrzymania przez niego wiadomości, że w świetle wyników przeprowadzonego postępowania czyn stanowi przestępstwo prywatnoskargowe.

Uchwała z 25.I.1962 r. VI KO 60/61, OSN IV/62, poz. 63; NP 9 i 11/62, s. 1249 i 1543.

5. Art. 13 ustawy z 2.XII.1960 r., art. 435 § 2 k.p.k.

1. Pozostawienie sprawy bez biegu wskutek niezłożenia przez oskarżyciela prywatnego zryczałtowanej równowartości kosztów postępowania stwarza zawisłość sprawy.

2. Wniesioną przez oskarżyciela prywatnego lub jego pełnomocnika nową skargę o ten sam czyn przed upływem terminu określonego w art. 13 ustawy z 2.XII.1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308) należy potraktować jako uzupełnienie skargi poprzednio wniesionej, a pozostawionej przez sąd bez biegu.

Uchwała z 6.VIII.1965 r. VI KZP 27/65, OSNKW 10/65, poz. 123; NP 6/66, s. 834; PiP 9/66, s. 425.

6. Art. 13 ustawy z 2.XII.1960 r. w związku z art. 435 § 2 k.p.k. oraz art. 437 § 2 k.p.k.

Jeżeli pokrzywdzony skierował do sądu akt oskarżenia o przestępstwo prywatnoskargowe przed upływem 3 miesięcy od dowiedzenia się o osobie sprawcy i przed upływem tego okresu dołączył do tego aktu wnioszek o zwolnienie od kosztów na podstawie art. 437 k.p.k., to termin przewidziany w art. 13 ustawy z dn. 2.XII.1960 r. o sprawach z prywatnego oskarżenia (Dz. U. Nr 54, poz. 308) uważa się za zachowany przez oskarżyciela prywatnego, jeżeli sąd zwolnił go od kosztów, przy czym nie ma tu zastosowania przekroczenie terminu 3-miesięcznego, spowodowane postępowaniem sądowym w kwestii zwolnienia od kosztów.

W razie odmówienia przez sąd udzielenia oskarżycielowi prywatnemu zwolnienia od kosztów, okres od zgłoszenia wniosku o zwolnienie od kosztów aż do prawomocnego ukończenia postępowania sądowego w tej sprawie nie wlicza się do 3-miesięcznego terminu przewidzianego w wymienionym wyżej przepisie art. 13 ustawy.

Uchwała z 8.III.1962 r. VI KO 2/62, OSN V/62, poz. 81; PiP 4/63, s. 750; NP 7—8/62, s. 1098.

7. Art. 13 ustawy z 2.XII.1960 r.

Przewidziany w art. 13 ustawy z dnia 2.XII.1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego termin 6 miesięcy do wszczęcia postępowania karnego nie ma zastosowania w wypadku, gdy wniosek o ściganie zniesławionego urzędnika złożyła jego władza przełożona przed upływem tego terminu.

Uchwała składu 7 sędziów z 15.VII.1966 r. VI KZP 13/66, OSNKW 9—10/66, poz. 95.

8. Art. 13 ustawy z 2.XII.1960 r.

1. Jeżeli przestępstwo z oskarżenia prywatnego zostało popełnione przed wejściem w życie ustawy z 2.XII.1960 r. (Dz. U. Nr 54, poz. 308), a o popełnieniu tego przestępstwa pokrzywdzony dowiedział się przed wejściem w życie tej ustawy, to termin do wszczęcia postępowania określony w jej art. 13 biegnie od momentu wejścia w życie cytowanej ustawy.

2. Wspomniany termin dotyczy także wypadków wszczęcia postępowania o przestępstwo prywatnoskargowe na wniosek władzy przełożonej pokrzywdzonego.

Uchwała siedmiu sędziów z 21.III.1963 r. VI KO 22/62, OSNKW 11/63, poz. 198.

XI. UMORZENIE POSTĘPOWANIA: WYROK CZY POSTANOWIENIE?

Po rozpoczęciu przewodu sądowego, o umorzeniu postępowania należy orzec wyrokiem, w innych wypadkach — postanowieniem. Orzeczenie sądowe zapadłe w niewłaściwej formie, w szczególności w postaci postanowienia zamiast wyroku, należy oceniać nie według jego formy, lecz według jego istoty.

W wypadku gdy strony po wydaniu wyroku, a przed jego uprawomocnieniem się zgłaszają — wobec pojednania się — wniosek o umorzenie postępowania, o umorzeniu postępowania orzeka sąd powiatowy, jeżeli przed zgłoszeniem wniosku przez strony nie przedstawił sprawy w trybie postępowania odwoławczego sądowi wojewódzkiemu.

Przepis art. 4 ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania karnego odnosi się zarówno do rewizji, jak i do zażaleń.

Uchwała z dnia 11.V.1961 r. VI KO 7/59, OSN 40/61.

XII. PRAWOMOCNOŚĆ UMORZENIA POSTĘPOWANIA W SĄDZIE REWIZYJNYM

Art. 64 k.p.k.

Na postanowienie sądu wojewódzkiego orzekającego jako sąd II instancji, wydane w toku postępowania rewizyjnego, zażalenie nie przysługuje, postanowienie zatem o umorzeniu postępowania w myśl art. 64 k.p.k. zapadłe

w wymienionych wyżej warunkach może być, jako kończące postępowanie sądowe, zaskarżone jedynie w drodze rewizji nadzwyczajnej.

Postanowienie składu siedmiu sędziów z dnia 29.VI.1955 r., I KO 50/55, OSN 53/56.

XIII. PODSTAWY PODJĘCIA POSTĘPOWANIA UMORZONEGO

Art. 251 § 3.

Postępowanie prawomocnie umorzone w myśl art. 251 § 2 k.p.k. może być na nowo podjęte jedynie w razie wykrycia nowych faktów lub dowodów. Taki nowy dowód stanowi odmienna opinia biegłego lekarza, która daje podstawę do poczynienia odmiennych niż poprzednio ustaleń co do rodzaju obrażeń odniesionych przez oskarżyciela prywatnego, co z kolei mogło spowodować zmianę kwalifikacji prawnej czynu oskarżonego oraz trybu, w jakim sprawa powinna być rozpoznana.

Skoro sąd powiatowy umorzył postępowanie w trybie prywatnoskargowym, to powinien był — wobec zaistnienia nowego faktu i dowodów — podjąć postępowanie na nowo w trybie przewidzianym w art. 251 § 3 k.p.k.

Wyrok z dnia 11.X.1962 r. V K 420/62, OSN 205/65.

XIV. OPIS CZYNU PRZESTĘPNEGO

Podyktowane dążeniem do zachowania powagi wyroku nieprzytoczenie w nim użytych przez oskarżonego słów wulgarnych jest dopuszczalne, jeżeli sąd w wyroku wskaże w sposób jednoznaczny (np. przez powołanie się na zeznania określonego świadka lub świadków, w których to zeznaniach nie ma sprzeczności), jakie wypowiedziane słowa obraźliwe uznał za udowodnione. Ogólnikowe powołanie się na protokół rozprawy, zwłaszcza jeśli zawiera on sprzeczne w tej kwestii ze sobą zeznania świadków, jest niewystarczające.

Postanowienie z dnia 8.XI.1965 r. Rw 940/65, OSN 19/66.

XV. UGODA JAKO TYTUŁ EGZEKUCYJNY

Ugoda dotycząca roszczeń cywilnych, wpisana do protokołu rozprawy w sprawie karnej z oskarżenia prywatnego, odpowiadająca warunkom wskazanym w art. 453 k.p.c. — stanowi tytuł egzekucyjny i może być jej nadana klauzula wykonalności.

Postanowienie składu siedmiu sędziów z dnia 15.IX.1955 r. III KO 3/55, OSN 52/56.

XVI. OGŁOSZENIE WYROKU W CZASOPISMACH

Art. 55 k.p.k. w związku z art. 61 k.p.k.

Stosownie do art. 255 k.k. wyrok skazujący należy na wniosek oskarżyciela ogłosić w czasopiśmie. Ustawa nie przepisuje żadnej specjalnej formy ani terminu, w jakich oskarżyciel powinien zgłosić wniosek w tym względzie. Jeżeli zatem oskarżyciel złoży taki wniosek na rozprawie odwoławczej, sąd ma podstawę prawną do wydania postanowienia o ogłoszeniu wyroku w jednym z czasopism.

Postanowienie z 15.IX.1955 r. II KO 11/55, OSN 45/55; NP 10/55, s. 99.

XVII. WYŁĄCZENIE SĘDZIEGO

Art. 34 § 1 lit. d) k.p.k.

Sędzia, który w toku prowadzenia sprawy toczącej się z oskarżenia prywatnego otrzymał do akt sprawy pismo oskarżonego znieślawiające osobę trzecią, jest wyłączony z mocy art. 34 § 1 lit. d) k.p.k. od sądenia sprawy o to znieślawienie, jeżeli poczynił własne spostrzeżenia co do okoliczności złożenia tego pisma.

Uchwała z dnia 8.XII.1960 r. VI KO 61/60, OSN 29/61; NP 5/61, s. 688; PiP 6/61, s. 1061.

XVIII. TRYB UPROSZCZONY W SPRAWACH O ZNIESŁAWIENIE

1. Art. 255 k.k. w związku z art. 11 ustawy z 2.XII.1960 r.

1. Pod rządem ustawy z dnia 2.XII.1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308), w sprawach o czyn z art. 255 § 1 k.k. ścigany z urzędu, wobec istnienia warunków z art. 255 § 5 k.k.), dopuszczalny jest tryb uproszczony.

2. Z dniem wejścia w życie ustawy wymienionej wyżej pod pkt 1, w sprawach o przestępstwo określone w art. 255 § 1 k.k. sądy powiatowe w trybie uproszczonym orzekają na rozprawie w składzie jednego sędziego i dwóch ławników bez względu na to, czy przestępstwo to jest ścigane z oskarżenia prywatnego, czy też z urzędu na podstawie art. 255 § 5 k.k.

Uchwała z 24.VIII.1961 r. VI KO 36/61, OSN 1/62, poz. 4; NP 12/61, s. 1034.

2. Art. 11 § 3 ustawy z 2.XII.1960 r. a art. 4 ustawy z 20.VII.1950 r.

Przepis art. 11 § 3 ustawy z dnia 2 grudnia 1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308) nie stoi w ogóle na przeszkodzie możliwości wydania przez prezesa sądu wojewódzkiego, w myśl art. 4 ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. o zmianie przepisów postępowania karnego (Dz. U. Nr 38, poz. 348 z późniejszymi zmianami); zarządzenia co do rozpoznania

przez jednego sędziego rewizji w sprawie o przestępstwo określone w art. 255 k.k., podlegające stosownie do norm art. 5 § 1—3 wymienionej ustawy z dnia 20 lipca 1950 r. rozpoznaniu w trybie uproszczonym. Czas wydania przez sąd powiatowy wyroku w takiej sprawie i w takim trybie nie ma tutaj znaczenia.

Uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 27.IV.1961 r. VI KO 2/61, OSN 53/61; NP 10/61, s. 1335.

3. Art. 255 k.k. i art. 11 § 1 ustawy z 2.XII.1960 r.

Do przestępstw z art. 255 k.k. ma w pełni zastosowanie przepis art. 8 lit. c) i e) ustawy z 20.VII.1950 r., normę zaś art. 11 § 1 ustawy z 2.XII.1960 r., wprowadzającą jako zasadę doręczenie w sprawach o przestępstwa z art. 255 k.k. odpisu uzasadnionego aktu oskarżenia, należy stosować do przestępstw zniesławienia, popełnionych treścią druku lub na zebraniu publicznym, gdyż przestępstwa te w myśl art. 5 § 4 in fine ustawy z 20.VII.1950 r. podlegają rozpoznaniu w trybie zwykłym.

Teza postanowienia Sądu Wojewódzkiego we Wrocławiu z 23.VI.1962 r., OSPiKA poz. 326/63; PiP 4/64, s. 716.

XIX. POSTĘPOWANIE ZAOCZNE

Art. 347 k.p.k.

W sprawie toczącej się z oskarżenia prywatnego sąd, rozpoznając ją i wyrokując zaocznie, jest obowiązany do odczytania wyjaśnień nieobecnego oskarżonego, jeżeli je tylko oskarżony złożył poprzednio.

Nieodczytanie tego rodzaju wyjaśnień stanowi uchybienie procesowe, które może powodować uchylenie zaskarżonego wyroku w myśl art. 383 pkt 3, a nawet na podstawie art. 385 k.p.k., jeżeli nie odczytane wyjaśnienia mogły mieć istotny wpływ na treść wyroku.

Art. 347 § 2 k.p.k. nie uzależnia jednak możliwości wyrokowania zaocznego od uprzedniego uzyskania wyjaśnień oskarżonego w celu ich odczytania.

Uchwała z dnia 10 września 1959 r. VI KO 95/59, OSN 14/61.

XX. POSTĘPOWANIE W SPRAWACH NIELETNICH

Art. 478 k.p.k.

Oskarżycielowi prywatnemu nie przysługuje zażalenie na postanowienie sędziego dla nieletnich o umorzeniu dochodzenia.

Uchwała z 25.X.1962 r. VI KO 4/62, OSN 6/63, poz. 113; NP 4—5/63, s. 596.

XXI. KOSZTY POSTĘPOWANIA

1. Art. 438 i 442 k.p.k.

1. W wyroku oraz w postanowieniu o umorzeniu postępowania sąd, który wydał takie orzeczenie, powinien zawsze orzec z urzędu, kto i w jakiej części ma ponieść koszty postępowania należne Skarbowi Państwa. Ten sam obowiązek ciąży na tym sądzie również, gdy chodzi o koszty postępowania należne oskarżycielowi prywatnemu lub powodowi cywilnemu albo oskarżonemu od oskarżyciela prywatnego.

2. Wyrok, w którym nie orzeczono, kto i w jakiej części oraz na czyją rzecz ma ponieść koszty postępowania, może być naprawiony co do tych uchybień tylko w wyniku orzeczenia sądu rewizyjnego, wydanego w uwzględnieniu środka prawnego (rewizji lub rewizji nadzwyczajnej) wniesionego z powodu tych uchybień procesowych. Taki wyrok nie może być natomiast naprawiony w dodatkowym postanowieniu sądu, który go wydał.

3. Ustalenie samej wysokości kosztów postępowania może natomiast nastąpić bądź w wyroku, bądź w dodatkowym postanowieniu sądu pierwszej instancji.

4. Od orzeczeń sądów pierwszej instancji co do kosztów postępowania (również co do ich wysokości) zamieszczonych w wyroku przysługują rewizja, a na orzeczenia tych sądów umieszczone w postanowieniu o umorzeniu postępowania przysługują zażalenia. Natomiast orzeczenia sądu drugiej instancji, jak również prawomocne orzeczenia sądu pierwszej instancji w tym przedmiocie mogą być zaskarżone jedynie rewizją nadzwyczajną. Wreszcie postanowienia sądów pierwszej instancji ustalające samą wysokość kosztów postępowania (o których była mowa wyżej pod pkt 3) mogą być zaskarżone w trybie określonym w art. 416 § 2 k.p.k., a te ostatnie rewizją nadzwyczajną.

Postan. z 26.VII.1956 r. IV KO 65/65, OSN 62/56; NP 2/57, s. 109.

2. Art. 442 lit. a) k.p.k. w związku z art. 9 § 1 ustawy z dnia 2.XII.1960 r.

Umorzenie postępowania karnego o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego na mocy art. 9 § 1 ustawy z 2.XII.1960 r. o sprawach z oskarżenia prywatnego (Dz. U. Nr 54, poz. 308) nie uzasadnia przyznania oskarżonym kosztów postępowania karnego w myśl art. 442 lit. a) k.p.k.

Uchwała z 21.II.1963 r. VI KO 80/62, OSNKW 7—8/63, poz. 158; NP 10/63, s. 1183; PiP 1/66, s. 169.

3. Art. 442 lit. a) k.p.k. w związku z art. 9 i 12 § 1 ustawy z 2.XII.1960 r.

Art. 442 lit. a) k.p.k. dotyczy takich wypadków umorzenia postępowania w sprawach z prywatnego oskarżenia, w których chodzi o podstawy ściśle

formalne tego umorzenia z powodu znikomego społecznego niebezpieczeństwa czynu oskarżonego (art. 9 ustawy z 2.XII.1960 r. — Dz. U. Nr 54, poz. 308).

Kwestię kosztów, jeżeli oskarżony nie zaskarżył umorzenia postępowania, rozstrzyga art. 12 § 1 tejże ustawy, będący przepisem szczególnym w stosunku do art. 442 i nast. k.p.k.

Wyrok z 28.III.1964 r. V K 134/65, OSNKW 12/64, poz. 178.

4. Art. 448 lit. h) k.p.k.

Jeżeli oskarżony umarł przed uprawomocnieniem się wyroku, sąd nie orzeka o kosztach postępowania w postaci należności obrońców i pełnomocników stron (art. 448 lit. h) k.p.k.).

Uchwała z dnia 19.I.1961 r. VI KO 78/60, OSN 30/61.

5. Art. 448 i 449 k.p.k.

Ustawa wyraźnie stanowi w art. 449 k.p.k., że na orzeczenie o kosztach postępowania przysługuje zażalenie osobom, których prawa zostały naruszone. Do kosztów postępowania (art. 448 k.p.k.) należy zryczałtowana ich równowartość, którą składa oskarżyciel prywatny przy akcie oskarżenia (art. 435 § 1 k.p.k.). Rozstrzygnięcie odmawiające zwolnienia od kosztów i nakazujące złożenie zaliczki jest orzeczeniem o kosztach postępowania, które może naruszyć prawa oskarżyciela prywatnego.

Postanowienie z dnia 25.I.1962 r. VI KO 65/61 OSN 68/62.

XXII. KOSZTY POSTĘPOWANIA A USTAWY AMNESTYJNE

Umorzenie postępowania na mocy przepisów dekretu z dnia 20 lipca 1964 r. o amnestii w sprawach z oskarżenia prywatnego nie stwarza dla oskarżonego — w konsekwencji przepisów art. 442 lit. a) k.p.k. oraz art. 448 k.p.k. — prawa do przyznania i ustalenia na jego rzecz od oskarżyciela prywatnego poniesionych przez niego kosztów.

Uchwała z dnia 7.I.1965 r. VI KO 47/64, OSNKW 29/65; NP 4/65, s. 442.

W razie darowania kar na mocy art. 2 ustawy z dnia 27.IV.1956 r. o amnestii za przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego, zasądzone na rzecz oskarżyciela prywatnego koszty postępowania ulegają ściągnięciu.

Opłaty sądowe nałożone na oskarżycieli prywatnych w wyrokach uniewinniających nie podlegają darowaniu na mocy art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27.IV.1956 r. o amnestii.

Uchwała całej Izby Karnej Sądu Najwyższego z dnia 28.VI.1956 r. I KO 118/56, OSN 34/56.

XXIII. OBJĘCIE OSKARŻENIA PRZEZ PROKURATORA

1. Art. 65 k.p.k.

Nadanie przepisowi art. 65 k.p.k. rozumienia ustalonego ustawą z dnia 28.IV.1952 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 170) nie zmienia charakteru przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego na przestępstwa ścigane z urzędu. Przestępstwa te nadal zachowują swój charakter określony w dotyczących przepisach prawa, a tylko postępowanie toczy się z urzędu w razie objęcia oskarżenia przez prokuratora ze względu na interes publiczny, i to tak długo, dopóki prokurator nie odstąpi od oskarżenia.

Wyrok z 13.XI.1952 r. IV K 238/52, PiP 5—6/53, s. 831.

2. Art. 65 k.p.k.

Postępowanie karne przed sądem dotyczy zawsze czynu stanowiącego przestępstwo, kwalifikacja zaś prawna czynu jest kwestią, która pozostaje otwarta w toku całego postępowania i rozstrzygana jest ostatecznie przez sąd w zależności od okoliczności działania. Jeżeli prokurator w akcie oskarżenia wskazuje, że czyn zarzucany oskarżonemu jest przestępstwem ścigającym z urzędu, a sąd w wyniku ujawnienia okoliczności bliżej charakteryzujących ów czyn dochodzi do wniosku, że jest on przestępstwem ścigającym z oskarżenia prywatnego, postępowanie toczy się dalej o ten sam czyn. Gdy w tym stanie rzeczy prokurator popiera oskarżenie, należy przyjąć, że prokurator uznał, iż interes publiczny wymaga ścigania sprawy, wobec czego sąd nie może umorzyć postępowania, lecz powinien orzec o winie i karze.

Postan. SN z 13.XII.1956 r. III KO 17/56; wyrok z dnia 24.IV.1958 r. III KRn 945/57, NP 2/59, s. 121.

3. Art. 65 k.p.k. a art. 288 k.p.k.

Objęcie przez prokuratora oskarżenia w trybie art. 65 § 1 k.p.k. powoduje zmianę trybu ścigania z oskarżenia prywatnego na tryb ścigania z oskarżenia publicznego stosownie do art. 65 § 2 k.p.k.

W tej sytuacji norma art. 288 k.p.k., jako odnosząca się wyłącznie do oskarżyciela prywatnego, nie może mieć w swych skutkach zastosowania do wypadku niestawienia się prokuratora na rozprawie, w której objął on oskarżenie w trybie art. 65 § 1 k.p.k.

Ponadto w postępowaniu przed sądem powiatowym — zgodnie z treścią art. 48 k.p.k. — udział prokuratora nie jest obowiązkowy, a z treści art. 65 § 2 k.p.k. nie wynika bynajmniej okoliczność, by niestawienie się prokuratora na rozprawę było jednoznaczne z odstąpieniem prokuratora od oskarżenia. Odstąpienie bowiem prokuratora od oskarżenia, o jakim mowa w przepisach paragrafów 3 i 4 art. 65 k.p.k., wymaga wyraźnego z jego strony oświadczenia.

Zasadzie tej Sąd Najwyższy dawał niejednokrotnie wyraz w swoich orzeczeniach podkreślając, że popieranie przez prokuratora oskarżenia w sprawach prywatnoskargowych nie musi polegać na jego obecności na rozprawie. W szczególności w orzeczeniu swym w sprawach I KO 39/54, II KO 65/54 i II KO 63/54 Sąd Najwyższy stwierdził, że „dopóki prokurator po wnie-

sieniu oskarżenia lub złożeniu oświadczenia o przyłączeniu się do oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela prywatnego nie oświadczy, że od oskarżenia odstępuje, postępowanie w sprawie toczy się z urzędu”.

Wyrok z 9.II.1956 r. II KRw 907/55, OSN 27/56.

4. Art. 65 k.p.k.

Objęcie przez prokuratora oskarżenia w myśl art. 65 k.p.k. może nastąpić również w postępowaniu rewizyjnym, jeżeli samo wszczęcie postępowania sądowego nastąpiło na żądanie uprawnionego oskarżyciela.

Uchwała składu siedmiu sędziów z 22.II.1962 r. VI KO 70/61, OSN 5/62, poz. 71; NP 7—8/1962 r., s. 1094.

5. Art. 65 k.p.k.

Prokurator może na rozprawie rewizyjnej objąć skutecznie oskarżenie w myśl art. 65 § 1 k.p.k., jeżeli na rozprawie tej stwierdzono, że czyn oskarżonego wskazany w akcie oskarżenia sporządzonym przez Milicję Obywatelską, jako przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, stanowi przestępstwo ścigane z oskarżenia prywatnego.

Uchwała z dnia 11.V.1961 r. VI KO 10/60, NP 10/61, s. 1338.

6. Art. 65 k.p.k.

W wypadku gdy sąd w sprawie o przestępstwo ścigane przez prokuratora z urzędu dopatry się jedynie elementów czynu ściganego z oskarżenia prywatnego, nie jest możliwe merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy bez złożenia przez prokuratora oświadczenia, że obejmuje oskarżenie również na ten wypadek. Z drugiej strony sąd nie może w braku takiego oświadczenia prokuratora w sprawie o przestępstwo ścigane z urzędu umorzyć postępowania z oskarżenia publicznego dopóty, dopóki prokurator nie wyrazi swej woli objęcia oskarżenia na wypadek, gdyby sąd uznał, że czyn ścigany z urzędu kwalifikuje się wbrew stanowisku prokuratora — z oskarżenia prywatnego.

Wyrok z 24.IV.1954 r. I KRw 193/54, NP 10/54, s. 86.

7. Art. 65 k.p.k.

Popieranie oskarżenia przez prokuratora w sprawach z oskarżenia prywatnego nie musi polegać na jego obecności na rozprawie. Dopóki prokurator, po wniesieniu oskarżenia lub złożeniu oświadczenia o przyłączeniu się do oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela prywatnego, nie oświadczy, że od oskarżenia odstępuje, postępowanie w sprawie toczy się z urzędu. Momentem wskazującym na prawidłowe objęcie przez prokuratora oskarżenia w sprawie z oskarżenia prywatnego nie jest samo powołanie się przez niego na przepis art. 65 § 1 k.p.k. lub też na to, że interes publiczny został naruszony, lecz uzasadnienie przez niego powodów, dla których uznał, że interes publiczny wymaga objęcia przez niego oskarżenia. Jeżeli w sprawie

z oskarżenia prywatnego prokurator wniósł akt oskarżenia lub przyłączył się do oskarżenia wniesionego przez oskarżyciela prywatnego, sąd władny jest, z zachowaniem warunków art. 324 § 2 k.p.k., zakwalifikować czyn oskarżonego jako inne przestępstwo, które na podstawie przepisu ustawy podlega ściganiu z oskarżenia publicznego, jeśli czyn oskarżonego zawiera znamiona takiego przestępstwa.

Postan. z 28.X.1954 r. I KO 39/54; II KO 65/54; II KO 63/54, PiP 2/55, s. 340.

8. Art. 2 i 65 k.p.k.

Zgodnie z judykaturą Sądu Najwyższego, jeżeli prokurator w akcie oskarżenia wskazuje, że zarzucany czyn jest przestępstwem ściganym z urzędu, sąd zaś dochodzi do wniosku, że jest on przestępstwem ściganym z oskarżenia prywatnego, to postępowanie toczy się nadal o ten sam czyn. Gdy więc prokurator popiera oskarżenie, należy przyjąć, że interes publiczny wymaga ścigania sprawcy, wobec czego sąd nie może umorzyć postępowania, lecz powinien orzec o winie i karze (wyrok Sądu Najwyższego w składzie 7 sędziów z dnia 13 grudnia 1956 r. III K 17/56). Bezpodstawny jest zatem zarzut obrazy przepisów art. 2 i 65 k.p.k.

Wyrok z dnia 27.V.1960 r. I K 102/60, OSN 24/61.

9. Art. 65 k.p.k. w związku z art. 64 k.p.k.

W razie zawarcia ugody przez strony w postępowaniu prywatnoskargowym i wydania wskutek tego postanowienia sądu o umorzeniu postępowania, oskarżyciel publiczny, jeżeli przed tym nie objął oskarżenia bądź nie przyłączył się do sprawy, nie może objąć oskarżenia w trybie art. 65 k.p.k.

Postan. z 31.III.1955 r. III KO 80/54, OSN 46/55.

10. Art. 2 k.p.k. w związku z art. 3 k.p.k. i art. 65 k.p.k.

Czyn, co do którego postępowanie karne zostało zakończone prawomocnym postanowieniem sądu o umorzeniu postępowania, może być przedmiotem nowego procesu karnego w wypadku zakwalifikowania go z innego przepisu prawa karnego, gdy podstawą do umorzenia postępowania w poprzednim trybie był brak skargi uprawnionego oskarżyciela. W razie zawarcia ugody przez strony w postępowaniu prywatnoskargowym i wydaniu wskutek tego postanowienia sądu o umorzeniu postępowania, oskarżyciel publiczny, jeżeli przed tym nie objął oskarżenia bądź nie przyłączył się do sprawy, nie może objąć oskarżenia w trybie art. 65 k.p.k.

Postan. z 31.III.1955 r. III KO 80/54, OSN 46/55.

11. Art. 65 k.p.k.

Przepis art. 65 k.p.k. stanowiąc, że przez objęcie oskarżenia przez prokuratora należy rozumieć wniesienie i popieranie przez niego oskarżenia,

prowadzi do wniosku, że akt oskarżenia sporządzony przez Milicję Obywatelską nawet z upoważnienia prokuratora jest bezskuteczny w sprawach z oskarżenia prywatnego.

Wyrok z 5.XI.1955 r. II KRn 1045/55, PiP 1/56, s. 195; NP 1/56, s. 121.

12. Art. 65 § 3 k.p.k.

Jeżeli w toku postępowania sądowego sąd stwierdził, że zachodzi możliwość zakwalifikowania czynu, ujętego w akcie oskarżenia jako przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, z przepisu prawnego przewidującego ściganie tego czynu z oskarżenia prywatnego, to powinien wówczas zwrócić się do prokuratora o złożenie oświadczenia, czy popiera oskarżenie.

W razie złożenia przez prokuratora oświadczenia o odstąpieniu od oskarżenia, ma zastosowanie przepis art. 65 § 3 k.p.k.

Uchwała całej Izby z dnia 21.I.1961 r. VI KO 72/59, OSN 32/61; NP 2/61, s. 1194.

13. Art. 65 § 3 k.p.k.

Wniesienie zryczałtowanej równowartości kosztów postępowania karnego w powiązaniu z poprzednim wniesieniem przez oskarżyciela prywatnego doniesienia do prokuratury zastępuje akt oskarżenia w rozumieniu art. 65 § 3 zdanie drugie k.p.k.

Uchwała z dnia 13.IV.1961 r. II KO 18/61, OSN 41/61.

XXIV. ŚCIGANIE NA WNIOSEK WŁADZY PRZEŁOŻONEJ

Art. 255 § 4 k.p.k.

1. Przestępstwo określone w art. 255 § 1 k.k., polegające na zniesławieniu urzędnika, przestaje podlegać ściganiu w trybie prywatnoskargowym z chwilą wystąpienia władzy przełożonej z wnioskiem o ściganie w myśl § 5 tego artykułu.

2. Okoliczność, że pismo, które odpowiada treści aktu oskarżenia, sporządził funkcjonariusz Milicji Obywatelskiej, nie pozbawia tego pisma znaczenia aktu oskarżenia, jeżeli następnie zaopatrzone go w podpis prokuratora, stwierdzający niedwuznacznie wolę prokuratora ścigania karnego wymienionej w tym piśmie określonej osoby o określony tam czyn przestępny.

Uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 25 sierpnia 1960 r. VI KO 33/60, OSN 2/61.